

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

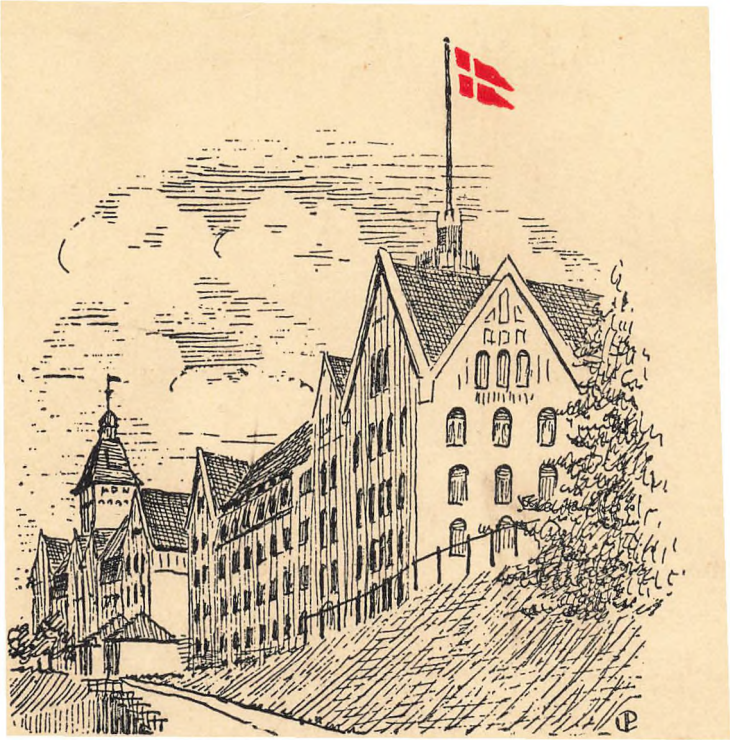
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Træk af
Sønderborg Garnisons
Historie

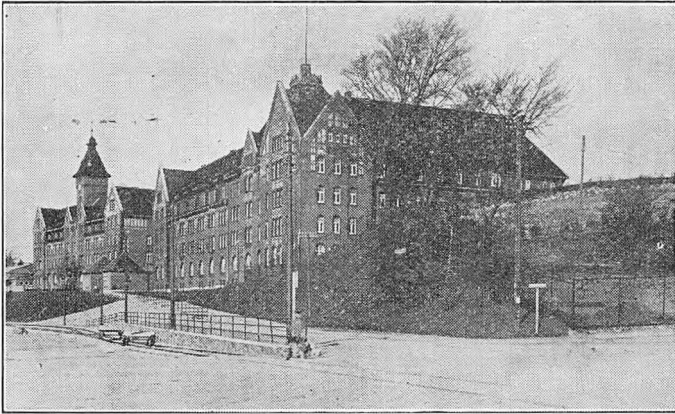
Nogle Dage i November 1942

H. M. Kong Christian X.
Genforeningskongen.

Træk af Sønderborg Garnisons Historie

Nogle Dage i November 1942

Kasernen i Sønderborg

I dyb Taknemlighed tilegnet:

Chefen for Fodfolkets Sergent- og Oversergentskole,
Oberstløjtnant *E. T. C. Freiesleben*, f. T. Næstved ;

Chefen for 18. Bataillon,
Oberstløjtnant *H. P. C. B. Hemmingsen*, f. T. Faaborg ;

Chefen for Kornet- og Løjtnantskolen,
Oberst *H. E. Christensen*, f. T. Næstved

med samtlige Befalingsmænd og Menige ved Sønderborg
Garnison,

samt som Repræsentanter for Soldaterne fra 1920

Generalmajor *C. Moltke*, Charlottenlund

og Oberst *P. Chr. Pedersen*, Sønderborg

og de to unge Sønderborgere *Niels Pedersen* og *Bent
Clausen*, repræsenterende det unge Mandskab af i Dag.

BUDSKABET OM, at Sønderborg Garnison som de øvrige danske Garnisoner i Jylland pr. 15. November 1942 skulde ophæves, henholdsvis flyttes til andre Egne i Danmark, blev af den danske Befolkning i Grænselandet følt som en ny 9. April. Lige siden de danske Troppers Tilbagevenden til den genvundne Del af Sønderjylland 1920, der stedse er betragtet som et Symbol paa Opnaelsen af vore Længslers Maal dengang, har Forholdet mellem Soldaterne, Folkets egne Sønner, og de danske Sønderjyder været det allerhøjest, og da navnlig siden hin skæbnesvangre Dag, da den danske Hær blev stillet paa den helt store Prøve — og *bestod den*, hvad enten Soldaterne kom i Kamp, eller ikke fik Lov eller Lejlighed dertil. Vi saa den Morgen, at Aanden fra Dybbøl endnu lever — at vore Soldater i Dag — akkurat som i de to første slesvigske Krige — er rede til, naar det kræves, at sætte Livet ind for Danks dyreste Eje her paa Jorden: Fædrelandet. Og personlig var saa mange af os kommet til at holde saa meget af disse jævne, brave, altid saa stilfærdigt-dansk optrædende Soldater — Befalingsmænd som Menige. Efterretningen om, at vore Soldater ikke — i Uniform i hvert Fald — maatte vende tilbage til Jylland, før Krigen er Slut, øgede det forstemmende Indtryk. — — —

Og saa gik det alligevel saadan, at netop de sidste Dage før Soldaternes midlertidige Bortrejse — Dage, mange særlig havde frygtet og set hen til med Sorg og Græmmelse — blev saa rige og skønne, at de, der oplevede dem, sent vil glemme dem, nogen vil det nok aldrig. Folk og Værn, Soldater og Civile, voksede i de Dage end tættere sammen. Paa mangfoldig Maade kom dette til Udtryk.

I det følgende skal der berettes om, hvordan disse Dage forløb for Sønderborg Garnison og for den danske Befolkning paa Als og Sundevad. Beretningen vil i nogen Maade være præget af den Reservation, som den fremmede Besættelse paabyder.

Da det foreløbig sidste Hold Soldater hjemsendtes.

Lørdag den 31. Oktober 1942 hjemsendtes det foreløbig sidste Hold Soldater fra Sønderborg Kaserne. Det drejede sig om tre Kompagnier paa i alt ca. 200 Mand, nemlig 18. Bataillons Depotkompagni under Kommando af Kaptajn Nagel, 3. Bataillons 4. Kompagni, Kaptajn Olsen, og 12. Bataillons 2. Kompagni, Kaptajn Stage.

Hjemsendelsen skete ved en lille Højtidelighed i Kasernegaarden. Fra Kasernens Taarn vajede Dannebrog, og ind imellem nogle Afskedstaler musicerede 2. Regiments Musikkorps. Samvirkende Soldaterforenin-

ger i Sønderborg var repræsenterede, ligesom ogsaa Landstingsmand Jørgen Otsen var til Stede. Bevidstheden om, at Sønderborg Garnison om kort Tid maa rykke ud og forflyttes til andre Byer og Egne i Danmark, gav Afskedshøjtideligheden et særligt Præg — helt forskelligt fra tidligere Aars Hjemsendelser.

Først blev der taget Afsked med 3. Bataillons 4. Kompagni. Da Kompagniet var traadt an, gav Bataillonschefen, Oberstløjtnant Elmgreen, Ordet til Formanden for S. S. S., Redaktør *Chr. Refslund*, der bl. a. udtalte:

Kære Landsmænd!

I al Stilfærdighed, som Tiden kræver det, vil S. S. S. gerne, før I nu snart forlader Sønderborg, sige jer to Ting. — For det første Tak for jeres gode og smukke Optræden under Opholdet hernede. Den har fuldtud været til Ære for vor danske Hær og dermed til Gavn for vort Land. Jeres Soldatertid er jo faldet i en skæbnetung Tid, og svært har det vel tit været at bevare Roen, Besindigheden. Godt at I har gjort det. — Tak for alle de Gange, hvor I har glædet os — paa Tur gennem Byen eller ude omkring, ved Møder og Fester. Den 5. Maj 1920, da de første danske Soldater betraadte sønderjydske Jord efter saa mange Aars Forløb, staar i denne Landsdels danske Befolknings Erindring i den skønneste Mindets Glans — festligt bruste Glæde og Taknemlighed gennem vort Sind. Aldrig vil vi glemme hine lykkefyldte Dage. — I, som nu hjemsendes, bliver skaanet for at se Danebrog glide ned fra sin Stang deroppe paa Kasernens Tag for ikke foreløbig at gaa til Tops igen. Men selv om I altsaa ikke kommer til at se vort Flag gaa ned og maaske et andet op, saa vil Bevidstheden om, at vort ældgamle Flag ogsaa her — en Overgang — maa vige en Skanse, sikkert brænde sig ind i jeres Sind, som det vil ske hos os, der bliver tilbage.

For det andet skal I vide — og bring kun det Bud videre — at vi hernede aldrig vil tvivle paa, at den Dag kommer, da Mor Danmark vil drage Beskæmmelsens Slør fra sit Ansigt, da Danebrog igen plantes paa de Skanser, som den nu maa rømme, da vi Danske igen bliver glade, da vor Militærmusik igen skal smælde sine danske Toner ud over denne By og Egn — —. Tak for jeres Færd hernede og Lykke paa Rejsen!

Der blev derefter overrakt hver enkelt en skriftlig Afskedshilsen.

Oberstløjtnant *Elmgreen* traadte derefter frem og udtalte:
Soldater!

Selv i unormale Tider er det en normal Foreteelse, at et Hold Soldater hjemsendes efter Afslutningen af den første samlede Uddannelse, men over den Hjemsendelse, som nu skal finde Sted, er der dog noget ganske særligt, ikke mindst set paa Baggrund af den allersidste Tids Tildragelser.

Det vil jo være ganske utænkeligt, at Bestemmelsen om, at alle danske Soldater i Jylland skal være forlagt til Fyn og andre Steder inden den 15. November, ikke skulde gøre Indtryk ogsaa paa Dem, selvom De ikke direkte berøres deraf. Vi andre føler naturligvis Slaget ganske anderledes haardt, men ogsaa dette Kors maa vi bære og blot ønske, at

den Ydmygelsens og Fornedrelsens Tid, som vort Land og hele vort Folk, men ganske særligt vi Soldater har været inde i siden den 9. April 1940, ikke maa blive af for lang Varighed, og at Danmark maa gaa ud af den som et frit og uafhængigt Land.

Til Dem, der nu skal hjemsendes, vil jeg sige, at jeg takket være Deres Befalingsmænds Arbejde og Deres gode Vilje — med god Samvittighed kan hjemsende et Hold veluddannede Soldater.

De har imidlertid ikke alene modtaget en militær Uddannelse, men De har — fordi Uddannelsen finder Sted i Sønderjylland — faaet et Indtryk af den nationale Kamp, som foregaar her, og som man desværre ved for lidt om Nord for Kongeaen, og De har under Deres Øvelser færdedes paa minderige Steder, hvor ogsaa vor Bataillon har gjort sin Indsats. Alt dette kan ikke andet end gøre Deres Soldatertid til noget ganske særligt.

Sønderborg Kaserne
med Dannebrog højt paa Stang

Paa Marchtur
med 2. Regiments Musikkorps

De tager nu efter 12 Maaneders Uddannelse med Dem hjem Mindet om en Tid med mange Indtryk, som vil blive staaende, som Tiden gaar, men De vil ogsaa bevare Mindet om mange gode Kammerater, ligesom De vil mindes denne venlige By og dens meget venligtsindede Befolkning. Det nyeste Bevis paa dette sidste har De lige modtaget i Form af den smukke Afskedshilsen, som De staar med i Haanden, og som jeg haaber, De vil opbevare til sene Tider.

Naar De nu gaar hjem til Deres civile Gerning, som jeg haaber maa have en Plads aaben til Dem, saa vil jeg sige: Hold Hjerterne varme for Danmarks Sag, men Hovederne kolde, vær beredt, og kom hurtigt, naar vi kalder paa Dem.

Vort Motto skal stadig være: For Kongen og vort Land, og idet vi ønsker og haaber, at den Bedring, der lykkeligvis er indtraadt i vor Konges Tilstand, maa vedvare, saaledes at vor Konge sund og rask sammen med sit Folk kan opleve Befrielsens Dag, og at vi — hans Folk — derefter maa faa den Lykke at se Kongen paa de Besøg, ikke mindst her i Landsdelen, som vi altid har været saa lykkelige over, vil vi raabe et nifoldigt Leve for vor øverste Krigsherre. Kongen leve!

Formanden for Dansksindede sønderjydske Krigsdeltagere 1914—18,
Branddirektør H. N. Lind rettede en varmtfølt Tak til Oberstløjtnant

Elmgreen for den store Støtte, Oberstløjtnanten havde været for det nationale Grænsearbejde og da især inden for D. S. K.

Foran Fronten af 2' Regiments Depotkompagni holdt Formanden for 2' Regiments Soldaterforening, Lærer *Erik Nielsen*, Ulkebøl, følgende Tale:

Kammerater!

Nu bliver I hjemsendt under de særlige Forhold, at den Kaserne, I har været paa, skal rømmes. I drager herfra med en Del gode Minder om jeres Soldatertid, maaske ogsaa nogle daarlige, men jeg kan som gammel Soldat ved 2' Regiment forsikre jer om, at de daarlige glemmer I snart. Og saa er der kun de gode tilbage, og dem kan I holde vedlige i Soldaterforeningerne.

I maa være overbevist om, at vi har været glade for at have jer her i Sønderborg. Det er med Sorg, vi ser, at I drager bort, men Sorgen binder os mere sammen. Om nogle Dage vil Flaget deroppe gaa ned for en Tid, men det kommer op igen, og da bliver Glæden dobbelt. Vi har fra S. S. S. ønsket at medgive jer et synligt Minde fra Sønderborg, som jeg herved har den Ære at overrække jer.

Derefter rettede Formanden for D. S. K. i Sønderborg Amt, Branddirektør H. N. Lind nogle Afskedsord til Soldaterne, hvorpaa Oberstløjtnant Hemmingsen takkede, fordi man fra Soldaterforeningernes Side havde ønsket at tage Afsked med det Mandskab, som nu ordinært hjemsendes. Oberstløjtnanten rettede derpaa selv hjertelige Afskedsord til Soldaterne, som han takkede for god og mønsterværdig Optræden og ønskede en god og lykkelig Fremtid. Oberstløjtnanten sluttede med at sige: Lev vel og vedbliv i Eders Hjerter og Sind og i al Jeres Færd at være *Danske* under de for vort Fædreland saa vanskelige Forhold.

Endelig blev der taget Afsked med 12' Bataillons 2' Komp.

Her blev der talt af Oberstløjtnant *Kaalund-Jørgensen*, Fredericia, der takkede Kompagniet for dets Færd i Soldatertiden, hvorpaa Næstformanden for D. S. K. i Sønderborg, Ejendomshandler *Albrechtsen* bragte en Hilsen og Tak fra Soldaterforeningerne.

Hr. Albrechtsen udtalte følgende:

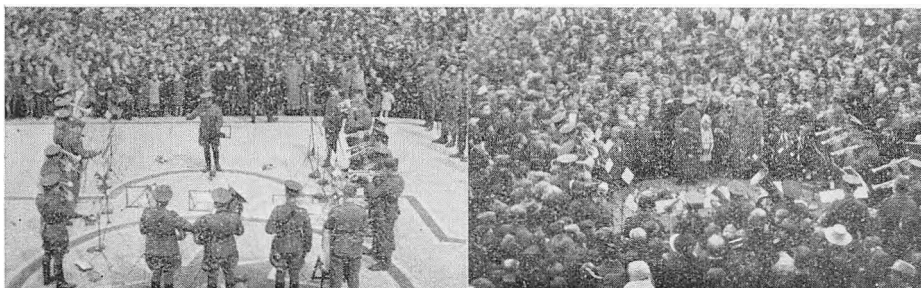
Kammerater!

Jeg taler til jer som saadan, idet jeg repræsenterer Sønderborg Afdeling af Dansksindede sønderjydske Krigsdeltagere 1914—18. — I har haft den Ære at faa Lov til at bære den danske Uniform og tjene vort Fædreland, hvilken Lykke ikke blev os beskaaret, da vi maatte iføre os en Uniform fra et fremmed Land og kæmpe for dette. — Men til Trods for, at den Sag, der blev kæmpet for, ikke var vor, gjorde vi den Pligt, der blev krævet af os. — Men netop derfor har vi erfaret, hvad et godt Kammeratskab betyder. — Sammenholdet mellem gode Kammerater var det, der lod os udholde selv de største Savn og Lidelser, thi det gav Styrke. Og I, der i Dag forlader Soldatertjenesten for at virke andetsteds, har forhaabentlig oplevet Værdien af et ubrydeligt Kammeratskab. — Der skal i Dag ved Afrejsen lyde en Tak til jer

danske Soldater for god dansk Optræden i den Tid, I har været her-nede i Sønderjylland, og gid at det Sammenhold, I fik lært, maa følge jer sidenhen, da der nu mere end før vil kræves et saadant af alle, for skal vort elskede Fædreland igennem den for alle tunge Tid, kan dette kun ske ved, at alle viser et Sammenhold, der ikke kan brydes selv af de allerstørste Vanskeligheder. — Lad os love hinanden dette, og saa Farvel og alt godt for jer i Fremtiden, og glem aldrig Sønderjylland.

Det første Hold rykker ud til den nye Garnisonsby.

Mandag den 2. November afsendtes en Deling paa ca. 40 Mand under Kommando af Premierløjtnant *Thorsen* til Faaborg for der at forberede Garnisonens Indkvartering den 12. November.

Fra en af Orkestrets Koncerter
paa Raadhustorvet i Sønderborg

Under den foreløbig sidste Koncert
foran Sønderborg Raadhus

Før Afrejsen afholdtes en lille Højtidelighed paa Kasernepladsen, hvor Postmester, Kaptajn *M. O. Ræder* paa Soldaterforeningernes Vegne udtalte:

Soldater!

Naar I nu — foreløbig — drager herfra, saa forlader I en Egn, hvis Navn med Flammeskrift er indskrevet i Danmarkshistorien.

I har færdedes her, hvor jeres Forfædre uforsagt har kæmpet den ulige Kamp til den bitre Ende, lydige mod deres Konges Bud. Ikke mindre uforsagt vil ogsaa I, naar det kræves af jer, staa, hvor det bliver sagt, at I skal staa, og gaa, naar det bliver sagt, at I skal gaa. Det har vi for ikke længe siden erfaret.

Men I har ogsaa haft den Oplevelse, at de af jer, der ikke er Sønderjyder, for en Tid har levet i Grænselandet, har lært Grænsens Melodi at kende, den særlige Melodi, der fremgaar af Samlivet med en Befolkning af forskellig national Indstilling.

I har erfaret, at det at være Dansk i Grænselandet medfører særlige Krav og Forpligtelser.

I de 22 Aar, jeg har levet her i Sønderborg, har jeg været glad ved og stolt af at være Landsmand med danske Soldater.

Det er med Vemod og Sorg, at vi siger Farvel til jer, men det er med fuld Fortrøstning til Fremtiden, jeg paa Soldaterforeningernes Vegne samtidig tilraaber jer et frejddigt: PAA GENSYN!

De bortdragende fik derefter overrakt et Mindeblad fra Soldaterforeningerne, hvorefter Bataillonschefen, Oberstløjtnant *Hemmingsen*, ønskede dem Lykke paa Rejsen.

Straks efter drog Kommandoet af Sted, gennem Kaserneporten gik det i strakt Parademarch.

Hvornaar vil mon disse Soldater igen kunne drage gennem denne Port — den modsatte Vej?

Men endnu vajer Danebroge højt fra sin Stang paa Kasernens Taarn.

2. Regiments Musikkorps,

der var populært før dets ubegribelige Ophævelse i 1932, men som navnlig har været det siden dets Genoprettelse i Maj 1941, fik især ved de sidste Koncerter Kærligheden at føle. Musikerne — og ret naturligt især Dirigenten Hr. *Kofoed* og Stabstambouren Hr. *Sundvang* — blev overøst med Blomster, — fra Soldaterforeningernes, fra andre Foreningers og fra privates Side. Og da Regimentsmusikken efter den — foreløbig — sidste Koncert paa Pladsen foran Sønderborg Raadhus, Søndag den 8. November, hvor de i rigt Maal var blevet tiljuble og takket, marcherede til Kasernen til „Afskedsfesten“ dér, dannede de mange Tusinde (utvivlsomt mindst 7—8000) Spalier, stod i Perlegade i to dybe Rækker, og ad blomsterstrøet Vej og gennem et bølgende Menneskehav vandrede Musikerne, alt mens der stadig overraktes dem nye Blomsterbuketter, til Kasernen. Musikerne var nær gaet til i denne hjertelige Hyldest.

„Afskedsfesten“ paa Kasernen den 8. November

fik, som det var ventet, en aldeles overvældende Tilslutning. Den store Gymnastiksal, der for — foreløbig — sidste Gang var flagsmykket med Landets Farver, og paa hvis ene Langside Kongens Initialer lyste i Straaleglans, var komplet overfyldt. Under Presset udefra rykkede man stadig tættere sammen, Vinduerne var fyldte, hver Centimeter Plads i Salen og Sidelokalerne, som kunde benyttes, var optaget. Og saa stod endda mange Hundrede udenfor — og fulgte her — pr. Højttaler — Festen inde i den tætpakkede Sal. Alt i alt var der nok mindst 5000 til Stede.

Festen indlededes med, at 64 Faner — til Fanemarchens Toner — blev ført ind i Salen, forrest naturligvis 18. Bataillons hæderkronede Fane. Da de mange Faner var bragt paa Plads — Bataillonsfanen med Fanevagt — bød Formanden for Sønderborg danske Samfund, Redaktør *Kaj Edvard Larsen*, Velkommen. Efter at have rettet en Tak til Garnisonen, fordi den saa ofte havde samlet danske Mænd og Kvinder til Fest i Kasernens Gymnastiksal, udtalte Redaktøren bl. a.:

Ingen af os, der havde den Lykke at opleve de festlige Stunder i 1920, da Sønderjylland genforenedes med det gamle Moderland efter 56 Aars Fremmedherredømme, vil nogensinde glemme hin skønne Sommerdag, da de danske „Jenser“ førtes hertil om Bord paa Orlogsskibet „Olfert Fischer“ og under klingende Spil marcherede gennem Byens

Gader. Da gik Tidens og Øjeblikkets Storhed ret op for os, og det Stykke Historie, vi oplevede, greb vore Hjerter, thi det var det danske Folks Sønner, der kom til os fra alle Dele og alle Lag i vort Land. De kom med Hilsen fra Danmark som et Haandslag paa det Fællesskab, der nu skulde bære i Fremtiden saavel gennem stærke og lyse Dage som gennem tunge og mørke Tider! — — Naar vi dvæler i Minderne fra hin Tid, kan det ikke undgaas, at Vemod griber os i Dag, ikke nogen Følelse af Haabløshed eller Sorg, for vi veed, at der kommer andre Dage, men en Følelse af Vemod, saavist som det altid er svært at sige Farvel til dem, man holder af.

I Perlegade efter Koncerten
8. November 1942

St. Jørgens Skolens festlige Børneoptog
i Spidsen for 18. Bataillon

Og vi holder af den danske Soldat! Vi har altid holdt af ham, men vi har ingensinde sat ham højere og ingensinde med større Glæde og Fortrøstning set hen til Danmarks unge Sønner end just nu, hvor vort Folk er tynget af den Vægt, en bitter Skæbne har lagt over os. Vi saa den 9. April, at vore Soldater var gode nok, at de kendte deres Ansvar og var rede til at sætte Livet ind for Danmarks Sag.

Der er sagt saa meget om dansk Ungdom i den Tid, der er gaaet, og der er fra vore nationale Modstanderes Side rettet haanende og ned-sættende Angreb paa den. Den er blevet betegnet som en ældet Ungdom uden store Syner, uden kraftig Vilje! Alt det blev slaet ned, da den danske Soldat stillede sit Liv ind for at værne det, der er os dyrebart, og vi er stolte over vor Ungdom, som den træder an i Dag — „kækt med Kinder røde“!

For godt et Aar siden samledes vi her i Kasernens Gymnastiksal for at byde vor da genopstandne Militærmusik velkommen. Det var en uforglemmelig Oplevelse, der gav os Trøst og Opmuntring. Trods alt havde vi nu denne iblandt os, og jeg vil gerne tilføje, at den har fyldt sin Plads helt ud efter vore Forventninger!

Naar vi saa i Dag skal sige Farvel, siger vi det i Taknemlighed over, at vi fik Lov til at opleve alt dette, og med Tak til den danske Soldat for hans Færd iblandt os, til de faste Befalingsmænd og iøvrigt alle de Befalingsmænd, der i kortere eller længere Tid har virket hernede, Tak for godt Landsmandsskab, for den Gerning, de i trofast Kærlighed til vort Land og vort Folk har været med til at øve i en Ydmygelsens Tid, en Tid, under hvilken det ikke gælder om blot at lide og taale, men om at fylde sin Plads hver paa sit Sted, og vise Agtpaagivenhed, Aarvaagenhed, saa vi — som en af de gamle Kæmpere fra Udlændighedstiden engang udtrykte det — aldrig bøjer os dybere, end at vi kan rejse os igen med Styrke og fornyet Mod!

Med vemodige Følelser tager vi Afsked med Dem, ogsaa maaske med en Følelse af Utryghed, for vi veed ikke, hvad kommende Dage kan bringe, men med en sikker og usvigelig Tro paa, at vi om kortere eller længere Tid engang igen kan samles her med Dem, og da skal alle vort Hjertes varmeste Følelser springe Dem i Møde i Gensynets Glædesstund og Frihedens nye, forjættelsesfulde Morgen!

Paa det danske Borgerskabs Vegne siger jeg Dem Tak og paa Gensyn!

Og saa vender vi vore Tanker mod vort Lands Konge. Med ængstelig Spænding fulgte vi Udviklingen af Hs. Majestæts Sygdom. Det laa som et knugende Tryk over os, da Budskabet kom om den alvorlige Vending, Tingene havde taget, og det følte som en Lindring, da Kræfterne tog til, og vi atter havde Lov til at tro paa, at vi skulde beholde den gamle Kaptajn paa Dækket. Vi veed, at saalænge han staa der, kan vi ikke have nogen bedre Mand ved Roret! Fast og fortrøstningsfuldt har han ført Skibet gennem Storm og Brænding, fast og fortrøstningsfuldt skal han føre det i Havn, saa vi kan dele Glæden med ham, med hvem vi maatte sukke under Stormen!

Vi ønsker for vor Konge, at han maa faa Kræfter til at staa disse Tider igennem sammen med sit Folk, og vi veed, hvad vi skylder ham af Tak for det Eksempel, han har givet, for den Trofasthed og Værdighed, der betød Styrke for os og Tro paa Fremtiden og Friheden.

Med disse Ord beder jeg Dem alle med mig samles i et Leve for Hs. Majestæt og hele det kongelige Hus!

Kong Christian den X. længe leve!

Stærke, varme Hurraraab bruste gennem Salen og ud over Kasernegaarden, og med stor Begejstring sang man Nationalsangen: „Kong Christian“ og derefter „Der er et yndigt Land“.

Oberst P. Chr. Pedersen,

der ved de danske Soldaters Ankomst i 1920 var Chef for Sønderjydske Kommandos, 1. sønderjydske Bataillon og fra 1923 til 1927 Chef for 2. Regiment og Garnisonskommandant i Sønderborg, besteg derefter Talerstolen, hilst med det hjerteligste Bifald.

Obersten holdt følgende smukke Tale:

Danske Soldater! Danske Kvinder og Mænd!

Den 5. Maj 1920 kom de danske Soldater til Sønderborg efter at have været borte i 56 Aar.

Byen var festklædt og Befolkningen feststemt. Hvad de danske Sønderjyder havde haabet paa i 56 Aar — til Trods for, at det saa haabløst ud og til Trods for, at Haabets Mænd fra visse Kredse blev stemplet som Taaber — var gaaet i Opfyldelse. Vi danske Soldater kom til vore egne, og vore egne modtog os med aabne Arme i Byen og paa Landet.

I 22½ Aar har den danske Garnison nu levet og virket her i Sønderborg. Den har set Sønderborg fordoble sit Indbyggerantal. Den har set Fremgang og Trivsel paa alle Omraader i By og paa Land. Og den har levet med i Borgernes Liv og følt sig ubrydelig knyttet til Sønderborgs og hele Sønderjyllands Befolkning.

I Aarenes Løb har Garnisonen flere Gange været borte fra Byen paa Kantonnementsøvelser. I 1926 var vi saaledes i Kantonnement paa Fyn omkring Assens, — men der var under disse Øvelser altid en Styrke tilbage paa Kasernen.

Om faa Dage, den 12. November, rykker Garnisonen igen i Kantonnement paa Fyn — i og omkring Faaborg. Men denne Gang vil Kasernen blive helt rømmet, og vi ved ikke, hvorlænge Kantonnementet varer. Det vil kortsagt blive en midlertidig Flytning af Garnisonen.

Det er derfor med Sorg og Bekymring, at vi denne Gang ser jer danske Soldater rykke ud af Byen, og navnlig piner det os, at Dannebrog, der under Krigen stadig har vajet over Kasernen, skal fjernes.

En lykkelig Periode i Sønderborg Garnisons Liv afsluttes den 12. November. Og vi her i Sønderjylland imødeser med Længsel den Dag, Garnisonen atter vender tilbage. Og vi er forvisset om, at den Dag vil komme.

Indtil da vil vi prøve at tage Arven op efter de Sønderjyder, der før 1920 kæmpede for Danskheden hernede og førte den frem til det stolte Afstemningsresultat den 10. Februar 1920.

Først og fremmest maa vi lade alle politiske Partiskel træde helt i Baggrunden til Fordel for en stærk, ubrydelig dansk Front.

Men en national Kamp kræver baade Ofre og Arbejde og først og fremmest Ledelse. Og her er vi saa heldige at have de danske Samfund, der med over 70,000 Medlemmer i Sønderjylland er selvskrevne til at lede det nationale Arbejde i de Tider, der maatte komme.

Til jer danske Soldater vil jeg sige: Ingen ved hvilken Dag, der kan blive stillet de største Fordringer til jer, ja til at sætte Livet ind for jeres Land. Benyt derfor Tiden under Uddannelsen til at blive første Klasses Soldater.

Det er udmærket for en Soldat at have Humør, at kunne synge vore herlige Sange og være frejdig, rask og kvik. Men det er ikke nok, det er den bedst uddannede, den bedst trænede, den mest karakterfaste, den mest viljefaste, der gaar af med Sejren. En Soldat kan aldrig blive for dygtig. Det gælder om stadig at kunne sætte Præstationerne op, som Jeppe Aakjær siger, at tage »endnu et bette Nøk«.

Vi kender alle den slappe cigaretrygende Ungdom, der hænger udenfor Biografteatrene, det er ikke den, der evner at værne Danskheden og husk paa, at kun den vinder Freden, der evner Striden.

Der er jo meget i den militære Uddannelse, der ikke er umiddelbart morsomt eller tiltrækkende, men læg Mærke til, at efterhaanden som man fuldstændig behersker de forskellige Uddannelsesgrene, kan selv det at gøre Geværgreb eller øve Bajonettfægtning blive en Fornøjelse.

Den 9. April 1940 viste vore Soldater en mønsterværdig Optræden. Det gav Genlyd over det hele Land.

Vi nærer den største Tillid til jer og venter, at ogsaa I vil evne at bestaa de Prøver, I maatte blive stillet overfor.

Saa lad da os, Soldater og Borgere, give hverandre Haandslag paa, at vi hver paa sin Plads vil sætte alle vore Evner og Kræfter ind paa at bidrage vort til, at Danmark igen maa blive frit og uafhængigt.

Ved Afslutningen af denne Periode i Garnisonens Historie vil jeg gerne som en af de Soldater, der kom hened den 5. Maj 1920 og som tidligere Garnisonskommandant indtil 1927, bringe Sønderborgs og hele Omegnens Befolkning en hjertelig Tak for den Maade, Garnisonen blev modtaget paa i 1920, for den Trofasthed og Interesse, hvormed Borgerne sluttede op om vore nationale Fester, og for den Forstaaelse og Velvilje, der fra første Færd blev vist overfor alle, der hørte til Garnisonen.

Mørke Skyer har længe hvilet over Danmark, og det er som om de trækker sig mere og mere sammen. Her i Sønderborg, ja, i hele Jylland, gaar vi nu ind i en ny Periode. Den Periode, hvor alle danske Soldater efter den tyske Værnemagts Ønske er fjernet fra Jylland.

Dermed faar vi en anden og en vanskeligere national Stilling end hele det øvrige Land.

Hvad Tiden vil bringe, ved vi ikke, men vi veed, at Steen Blichers Ord i Sangen „Jyden han er stærk og sejt“ stadig har Gyldighed.

Det viste I, Sønderjyder, i jeres sejge nationale Kamp 1864—1920, og det viste vore tapre Soldater paa Dybbøl og den 9. April 1940.

Nu skal I, Soldater, og vi Borgere vise det samme.

Gud styrke os i denne Kamp.

Gud styrke og bevare Danmark.

Formanden for Sønderborg Amts danske Samfund,

Gardejer H. J. Hansen, Lysabild,

fik derpaa Ordet. Han udtalte:

I 22 Aar har vi haft den Glæde at se den danske Soldat her hos os, efter at han i 56 Aar havde været borte fra Sønderjylland.

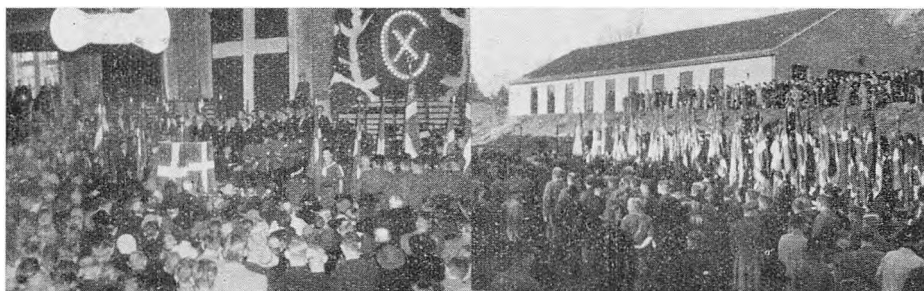
Nu da Landet atter skal rømmes, er mine Tanker gaaet tilbage til 64, da den danske Soldat sidst drog bort herfra.

Efter Sejrsrusen fra Treaarskrigen kom Tilbagetoget fra Dannevirke i Begyndelsen af Krigen i 1864 som et lammende Slag for den danske Armé. Næsten ingen kunde forstaa, at Dannevirke, Thyras Vold, vort gamle Grænseværn, skulde rømmes uden Sværdslag. Tung i Sind, i Kulde og Mørke, slæbte den danske Soldat sig i Februarnatten ad overisede glatte Veje mod Nord.

Dybbøl Skanser blev besat, og der fulgte nogle Maaneder med slid-somt Skansearbejde og Vagttjeneste mellem Forpostkampene. Fortrinligt er dette skildret i „En Rekrut fra 64“.

Næsten hele Befolkningen i disse Egne følte og led med Soldaterne. Der var jo Indkvartering alle Vegne, og Skoler var indrettet til Lazaretter. Stærke Venskabsbaand knyttedes mellem de danske Jenser og Befolkningen. Saa kom den 18. April og Overgangen til Als. Vore Bedsteforældre har fortalt os, hvordan man samledes paa de alsiske Bakker, hvor der var nogenlunde Udsigt til Dybbøl og Kær Halvø, og i Angst og Spænding lyttede man til Skuddene derfra. Senere saa man vore danske Soldater tavse og forpinte over Høruphav og Drejet søge til Kajnæs. Og saa sejlede de bort fra Sønderjyllands Jord. Da brast det for mange af de gamle. — Det var, som anede de, at dette betød tungt Fremmedherredømme og en lang Adskillelse.

Er det da underligt, at der var Glæde og Jubel, da den danske Soldat i 1920 atter drog ind i Sønderjylland. Haabet om og Troen paa, at dette vilde ske engang igen, var jo næret ved de gamles Fortællinger om deres Møde med de danske Soldater.

Fra den store „Afskedsfest“ paa Kasernen.
Peter Grau paa Talerstolen.

De 64 Fæner ved „Afskedsfesten“
i Kasernegården før Indmarchen.

Størst var Glæden blandt de gamle, der endnu huskede 64. Men ogsaa for os yngre var det een af de største Oplevelser i denne rige Tid omkring Genforeningen.

En mægtig Hyldest slog „Jenserne“ i Møde, da Skibet lagde ind. Efter Modtagelsen paa Kajen marcherede vi i sluttet Trop her hen til Kasernen. Vi placerede os rundt paa Skraaningerne her ude og saa nu det militære Skuespil, da Alpejægerne overgav Kasernen og Vagten til de danske Soldater. Saa kom det højtidelige Øjeblik, da Tricoloren gled ned og vort gamle Dannebrog gik til Tops deroppe paa Flagmasten. Det var den store Oplevelse. —

Aarene gik. Jenserne hørte med ind i vort daglige Liv — sammen med de blaa Gendarmere — ja, og de røde Postkasser. — Vi var ved at tage det som en Selvfølgelighed.

Da kom den 9. April 1940, og atter fik vi Øje paa den danske Soldat. Hvor Kampen en kort Stund holdt paa mod de fremmede, der stod han som en Mand. Ved Amalienborg, Bredevad, Hokkerup, Lundtoftbjerg, Haderslev. Og Befalingen, at Kampen skulde standse, blev ikke modtaget med Glæde.

De fremmede Tropper drog ind og besatte vort Land. Men siden de kom, har man atter set sig glad paa hver eneste dansk Soldat, man mødte.

Og nu er der saa kommet Befaling, at de skal flyttes bort fra Jylland. En Husmand — en god Fædrelandsven — hjemme fra vort Sogn, sagde forleden: „Det er sørgeligt, at vi nu skal af med vore Soldater. Det bliver en tung Dag, naar vort Flag skal stryges paa Kasernen, og vi muligvis skal se et andet blive hejst.“ —

Tiderne skifter, og særlig i Grænselandet. Mange Soldaterhold har vi set her i Sønderborgs Gader, og store Begivenheder har afspejlet sig i de forskellige Uniformer.

Der har været stramt tysk Infanteri. Blaa Marinere fra de store tyske Slagskibe i Havnen har fyldt Gaderne. Adskillige Aar maatte vi selv trække i den fremmede Trøje. Kom man gennem Sønderborg paa Orlov, saa man, som Aarene gik, en tydelig Forandring. Vor By var som saa mange andre blevet en Lazaret-By. Man mødte saarede og lemlæstede, og paa de sunde Soldaters Udseende og Holdning saa man, at de hørte til Reserven, der var indkaldt.

Med Revolutionen i 1918 kom Soldaterraadet til Magten, ja, da var Als en Republik i 3 Dage med en tidligere Skræddersvend som Præsident. Jeg var hjemme paa Orlov, da Revolutionen brød ud. Vaabenløs tog jeg en Dag til Sønderborg og fik mit Orlovsbevis paategnet med et: „Soldatenrat der Armee“, — endog med rødt Blæk — mindre kunde ikke gøre det.

Saa forsvandt ogsaa Revolutionens Soldater, og snart lød Marseillaisens æggende Toner gennem Byen fra de franske Alpejægere. De skulde overvaae Folkeafstemningen, Løftet i § 5, som vi havde ventet paa i halvtredssindstve Aar. —

Og paa et Magtbud skal den danske Soldat nu atter forlade os. Han vil blive savnet — særlig her i Sønderjylland. Ogsaa Militærmusikken, som vi med saa stor Glæde saa vende tilbage, maa bort. Vi skal atter for en Tid se paa de fremmede Uniformer.

Men hvor smerteligt det end er: Det bliver jo dog kun en Overgang.

Krigen vil faa Ende. Vore Beskyttere vil da atter drage mod Syd. Det har de jo selv sagt, — og vi skal ikke fælde Taarer ved deres Bortrejse.

Maaske vil der gaa nogen Tid, før der atter bliver nogenlunde Ro paa denne Del af vor gamle Jord.

Men det er vort Haab, ja, vor faste Tro, at vort gamle Fædreland ogsaa efter denne Krig vil leve videre som en fri og uafhængig Stat.

Og derfor siger vi til den danske Soldat: Paa Gensyn i et frit og lykkeligt Danmark!

Peter Grau fra Pøl,

der i Majdagene i 1920 var med til at byde de danske Jenser Velkommen — blandt andet gjorde det ved den store Velkomstfest i „Kathrine-lund“, hvor 5000 Mennesker dengang var samlet — og som i Aarene efter flere Gange har talt ved Soldaterstævner, alle Deltagere til stor Glæde og Opmuntring, var næste Taler. Et Under var sket. Peter Grau, der vistnok har svoret ikke at ville tale ved store Stævner mere, kunde ikke holde sig tilbage ved denne Lejlighed — — Minderne fra 1920 vældede frem og gjorde deres Ret gældende.

Da vi 5. Maj 1920 bød vore Soldater velkommen, var det i dobbelt Forstand Løvspringsfest i vort Land. Vi tog imod vore Soldater med

Jubel og aabne Arme. — — Nu er det Løvfaldstide, for en Tid maa vi sige vore Soldater Farvel. Vore danske Soldater har i de forløbne Aar i enhver Henseende bevist deres gode Egenskaber — Tiaarsdagen for deres Ankomst blev fejret ved en stor Fest i denne Sal, ved hvilken det var forundt mig at tale — 20-Aarsdagen kunde vi ikke fejre — kort forinden havde vi haft den 9. April, da vore Soldater viste, at de var rede til at gaa ud til Farer, Lemlæstelse og maaske Død. — — For en Soldat er det haardt at skulle vige uden Sværdslag. Det er derfor saa vemodigt for dem og os andre, at de nu maa vige deres Poster uden Sværdslag. Som Lembcke skrev i 1869 til en Fest for de danske Sønderjyders Rigsdagsmand i den tyske Rigsdag, Hans Andersen Krüger:

Helt trang er nu Tiden i Sønderjylland til Glædesfest,
med Sorgen i Sinde hver Dannemand maa gaa til Gæst,
brudt er nu Ledet, som Vangen har hegnet,
Volden er sløjftet, og Virket er segnet,
og Klagen den lyder for Danmark.

Men der staar ogsaa i samme Sang:

aldrig var Nøden og Vaanden jo værre:
der kom dog en Frelse for Danmark.

— — — —
— — — —

Bøjes end Folket i Trængsel og Smerte,
Troen og Haabet dog gror i dets Hjerte,
og Haabet, det peger mod Danmark.

Vi veed, sluttede Peter Grau, at vi om en føje Stund kan give vore Soldater et jublende: Velmødt tilbage! (Stærkt Bifald).

Derefter talte Formanden for Arbejdernes Fællesorganisation,

Viceborgmester Anders Andersen, Sønderborg,

der bl. a. udtalte:

I 22 Aar, siden Genforeningen, har vi haft dansk Militær i Sønderborg. Vi har vænnet os til at være dansk Garnisonsby og føler i Dag Vemod ved at skulle fejre Afsked med Garnisonen.

Vi har ofte glædet os over vore Soldater, naar de færdedes i Byen, enten det var i formerede Kolonner eller det var enkeltvis.

Forholdene medfører nu, at der skal ske en Forflyttelse. Vi haaber ikke, den bliver af lang Varighed.

Nu ved Afskeden slaar en Taknemlighedsbølge sammen om Militæret. Ved Afskedsconcerten i Middags paa Raadhustorvet var en meget stor Del af Byens Befolkning til Stede. Orkestrets Popularitet kulminerede, da den mægtige Forsamling stemte i med „Kongesangen“, og „Der er et yndigt Land“. Blomstersmykkede drog Musikerne hertil for ogsaa her at øve deres Medvirken.

Nu gaar vor Garnison til Fyn. Lad da Fynboerne faa lidt af Glansen, men vi vil have vore Soldater igen.

Vi fortsætter vort Arbejde. I en vanskelig Tid maa vi alle gøre en Indsats. Vi maa finde sammen og holde sammen, alle vi, der kaldes Danske. Viljer og Evner maa virke sammen til Gavn for Folk og Land.

Vi har Rødderne dybt i 1000 Aars Historie, og vi bygger Fremtidens Danmark. Militæret er et væsentligt Led i vort Samfunds Organisme. Der maa komme et godt og fortroligt Forhold mellem Folk og Værn, for at alt kan blive, som det skal være. Der er stærke Kræfter i Bevægelse for at hidføre denne Fortrolighed. Arbejdet her vil sikkert ogsaa lykkes, naar Evner og Viljer virker sammen.

Vor Garnison skal have Byens Tak. Tak for god Indsats paa mange Omraader. Kom snart igen! Til fortsat Samarbejde. Ude i Europa kæmpes og lides der. Der savnes og grædes i mange Lande, men Mørket vil dog en Dag vige for Lyset. Krig vil vige for Fred.

Vi vil stadig være Danske, vi erkender os skæbneforbundne med Europa, men vi vil ogsaa være os selv. Vi tror paa vort Folks og vort Lands Fremtid! Vi vil en Fremtid for vort Land.

Formanden for Dansksindede sønderjydske Krigsdeltagere 1914—18,

Branddirektør H. N. Lind, Sønderborg,

fik derefter Ordet og udtalte følgende:

Den 18. April 1864, da den prøjsiske Hær havde taget Dybbøl-Skanserne, maatte vore Forfædre, der kæmpede i den danske Hær, vige for den store Overmagt, de maatte gaa den tunge Tilbage-march over Pontonbroen, Frederik den Syvendes Bro, og senere, da Als var taget, forlade denne Landsdel, der saa ved Fredsslutningen i Prag maatte afstaaes til Tyskland.

Befolkningen her blev skilt fra Moderlandet og kom imod dens Vilje under Fremmedherredømme.

Vi, der voksede op under dette Regimente, lærte af vore Fædre at elske Danmark og vort gamle Flag, Danebrog. Vi levede saa som dansksindede tyske Statsborgere og gjorde de Pligter, der paalagdes os.

Vi fik tysk Skolegang, maatte aftjene vor Værnepligt i den tyske Hær, og da Verdenskrigen 1914—18 brød ud, maatte vi møde og kæmpe for en Sag, der ikke var vor. Mange af vore Kammerater (6000) blev derude.

Vi, som kom hjem, oplevede de store Dage, der gik forud for Genforeningen: Afstemningen den 10. Februar, vore danske Soldaters (Sønderjyds Kommandos) Ankomst med daværende Oberst, senere Generalmajor Moltke og Oberst Pedersen, der er til Stede her i Dag, den 5. Maj 1920 om Bord paa »Olfert Fischer« stævne ind gennem Alssund og lægge til ved Nordhavnen.

En tusindtallig Skare fra Land og By var mødt frem for at byde den danske Soldat Velkommen. Glæden var stor. Noget senere kom den store Dag, Genforeningsfesten, Mødet paa Dybbøl med Kongen, Dronningen, Kongefamilien, Regering og Rigsdag. Det var Dage, vi, der oplevede dem, aldrig vil glemme.

Aarene gik saa, Arbejdsaar, der til Tider var vanskelige, men trods alt lykkelige Aar. Aar efter Aar kom Kongen og Dronningen om Bord paa „Dannebrog“ herved, vi glædede os til disse Besøg hver Gang.

Saa kom den tunge Tid, vi nu oplever. Den 1. September 1939 brød Krigen ud. Den 9. April 1940 fik vi den paa nærmere Hold. Vore Soldater, der laa ved Grænsen, gjorde Modstand en stakket Stund. Den

danske Soldat viste i de Timer, Kampen stod paa, at han var modig, besindig og stærk. Som Forholdene var, var en Fortsættelse af Kampen umulig.

Vort Land blev besat af den tyske Værnemagt. Vor Garnison fik Lov at blive og trods den Ydmygelse, det var at give op, førte I jer som gode og brave Soldater. Vi har glædet os over, at vi havde jer her, en Opmuntring var det, da vi fik Regimentsmusikken igen.

Tiden er gaaet, vi følte mere og mere Krigens Alvor, jo længere den varer, desto haardere bliver det for de Lande, der er i Krig, men ogsaa for de Lande, der er taget under Beskyttelse.

Nu er det saa kommet saadan, at I, vor afholdte Garnison, om faa Dage skal forlade os. Flaget, der vajer over Kasernen her, vil blive strøget, andre vil drage indenfor. Igen maa vore tapre, danske Soldater gaa tilbage.

Vi vil da gerne i Dag bringe jer alle vor hjerteligste Tak. Tak til Garnisonskommandanten, Oberstløjtnant Freiesleben, hjertelig Tak for den Imødekommenhed, vi i D. S. K. 1914—18 har mødt i Aarene, der gik. Tak til Bataillonskommandøren, Oberstløjtnant Hemmingsen, Tak til alle Officererne, Tak til Befalingsmændene, Tak til Sergent- og Oversergentskolens Elevforening, som vi har haft en Del at gøre med, Tak. Tak til vore menige Soldater, og ikke mindst en hjertelig Tak til Regimentsmusikken, Tak for Koncerterne. Hjertelig Tak til alle for eders Færd blandt os i Aarene, der gik.

Vi haaber, Adskillelsen ikke maa vare alt for længe, vi venter jer snart tilbage, saa vi igen maa se Flaget, der nu skal stryges, gaa til Tops igen. Vi bliver tilbage, hvorledes vi faar det, ved vi ikke, hvad vi skal tage af Savn og Prøvelser, kender vi ikke. Vor Plads er her, denne Bostavn er vor. Vi skal under de Forhold, vi kommer til at leve, vide at vi ikke er os selv, vi vil rolige og besindige efterleve vor Konges Bud, ikke lade os henrive til uoverlagte Handlinger, der kan skade vort Land og Folk.

Vi holdt ud før sidste Verdenskrig, vi gjorde vor Pligt 1914—18, vor Løn blev Genforeningen med vort Moderland i 1920. Den Tid og de Prøvelser, vi muligvis skal igennem, maa vi bære med Frimodighed og Tro paa, at den store Dag, da vi paany skal mødes med vore kære danske Soldater, kommer igen. Naar den Tid kommer, saa haaber og tror vi, at der ogsaa for vor danske Hær maa komme saadanne Forhold, at den kan faa Lov at vokse sig stærk og fast, at der i Folket maa blive Forstaaelse for, at det er nødvendigt i Fredens Dage at gøre et Arbejde for at sikre vort Land mod Fremmedes Indblanding. Vi skulde nødig igen opleve det, der nu sker, at fremmed Magt uden Modstand kan fjerne vor Hær.

Som gamle Soldater, der gjorde vor Pligt de 4 Krigsaar 1914—18 og holdt Troen og Haabet paa en Genforening med Moderlandet vedlige i disse Aar, vil vi sammen med jer unge Soldater fra 1942, der nu forlader os for en Stund, vedligeholde Troen paa, at der kommer en Dag, da vi mødes igen, da vi ser jer med Regimentsfanen, Regimentsmusikken foran, med oprejst Pande drage ind i vor By og tage Kasernen i Besiddelse igen og hejse Flaget paany.

Dermed ønsker vi Eder et »Lev vel«, og kom snart tilbage. Vort Løsen er: *Vent, tro — Vær beredt!*

Formanden for Samvirkende Soldaterforeninger, Sønderborg,

Redaktør Chr. Refslund

sagde bl. a.:

De af os, der husker tilbage til 1914, vil jo aldrig glemme de første Augustdage det Aar, da en Verden tændtes i Brand, som det skete igen for Aar tilbage. De Dage var skæbnesvangre for hele vort Fædreland, men for den danske Befolkning i Sønderjylland blev de Indledningen til 4 Aars ubrudt Kæde af Sorg, Lidelse og Savn. Men saa kom omsider den store Dag, da Kanonerne tav paa alle Fronter, og efter en næsten uudholdelig Ventetid kom Dagen, da denne Landsdels danske Befolkning fik Ret og Lejlighed til at stemme sig hjem, da danske Soldater for første Gang efter mange Aars Forløb betraadte sønderjydsk Grund, da Danebrog gik til Tops paa denne Kaserne, da danske Dragoner til Hornfanfarers festlige Klang kom sprængende nordfra ind i Tønder By, da Haderslev Kaserne fyldtes med danske Soldater, den Kaserne, ved hvis Indvielse det blev sagt, at før skulde Himlens Stjerner falde ned, før det tyske Flag skulde blive strøget her, da vore blaa Gendarmer rykkede ned til Skelbækken, da den store Fest holdtes paa Dybbøl, hvor Kongen kyssede det gamle Flag fra 64, og da Grev Schack paa de hjemvendendes Vegne udtalte de stolte og dybt forpligtende Ord: Vi løfter dig paa Skjold Kong Christian, og vi lover dig at være gode Sønner og Døtre. — Vi Danske vil altid mindes de Dage med stor og inderlig Glæde.

Men det skal ogsaa i denne Stund, da vi for en Tid maa tage Afsked med vore Soldater, Sønner af vort eget Folk, siges, at vi er og altid har været stolte af vore Soldater, og ganske særlig har været det siden hin Dag i April, da de bestod den helt store Prøve, hvad enten de kom i Kamp eller ej. Og lad mig føje til, vi der i 1920 vendte hjem til vort Fædreland, vi takker ikke blot vore Soldater for mandig-dansk Optræden, men ogsaa alle de andre gode Landsmænd, der kom herved nordfra og her paa bedste Maade har været med i Genforeningens store Gerning.

Det er klogt at drage Lære af Historien. Og en i høj Grad gavnlige Lære kan vi drage af den. Efter mørke Dage kommer lyse Dage. For os som for andre, det siger Historien os. Efter 64 kom for Nordslesvig 1920. Hvormange udenfor denne Landsdel troede det i 1914? Og sandt at sige, de der engang var Herrer i denne Landsdel, syntes aldeles overmægtige, uovervindelige. Naar Kanonerne dengang saa ofte dundrede i Vemmingbund, saa hele Als rystede, kunde man nok fristes til at spørge: Hvordan skal dog den Magt og Vælde kunne brydes? Hvorfra fik vi hernede Kraften dengang til at holde ud? Vi fik den ovenfra, og vi fik den, fordi Aandens Magt nu engang er uendelig meget stærkere end den, der ene bygger paa Kanoner og Bajonetter. Saa vil vi da ogsaa tro urokkeligt fast paa, at Danebrog engang igen vil komme til at vaje højt og frit over de Skanser, vort Flag saa smerteligt tungt har maattet rømme. Lad os alle, unge og ældre, Soldater, Civile, Arbejder, Bonde og Borger, alle vi der trygt skarer os om vor Konge, alle vi, for hvem Folkefrihed, Menneskeret og Trosfrihed er et Folks kosteligste Goder, love hinanden, at vi, komme hvad der komme vil, saa varmt vi kan, vil holde Troens

blaa Blomst i Live, vil holde Kærlighedens Flamme brændende. Saa kommer igen den Dag, da Mor Danmark kan drage Beskæmmelsens Slør fra sit Ansigt. —

Samvirkende Soldaterforeninger i Sønderborg vil gerne ved Afrejsen — skal vi sige til Kantonnementet paa Fyn og Sjælland — et Kantonnement, der forhaabentlig bliver kort og ikke alt for ubehageligt — overrække vore Soldater et Mindeblad. Det er i sig selv saare beskedent, men da det — maaske nok kun fattigt udtrykt — gives i en Aand, der er fyldt af Tak og Forhaabning, haaber vi alligevel, at vore Soldaterkammerater vil modtage vor Afskedshilsen med Glæde. —

Til Sønderborg danske Garnison!

Gode Landsmænd!

Det er med dyb Sorg, vi modtog Budskabet om, at Sønderborg danske Garnison snart — for en Tid — maa forlade os og drage til andre Egne af vort Land.

Vi tidligere Soldater, sammensluttede i Samvirkende Soldaterforeninger, Sønderborg (S. S. S.), vil gerne ved Afskeden sige jer, at I alle er os lige kære — fra Kommandanten, Hr. Oberstløjtnant Freiesleben, til yngste Kammerat i Rækkerne.

Vi takker jer for mønsterværdig, mandig-dansk Optræden hernede, I kom til os som gode Landsmænd fra alle Danmarks Egne, I er optraadt som saadan, og som gode Landsmænd venter vi jer en Dag tilbage.

Vi beder den Almægtige beskærme jer alle, beskærme vort Kongehus, vort Land og Folk, og beder tillige Herrernes Herre inden alt for længe opfyldte vort dyreste nationale Haab.

Lykke paa Rejsen og Tak for godt Landsmandsskab i Tiden, der gik! Og tag denne Hilsen med hernede fra! Vi veed, at den kommer, den store Dag, da Danebrog igen skal vaje højt over Sønderborg Kaserne og danske Soldater igen færdes glade — og vi med dem — i denne By, og vort Militørkester igen skal smælde danske Toner ud over hele vort Fædreland.

Danksindede Sønderjydske Krigsdeltagere 1914—18 (D. S. K.)

H. N. Lind.

S. C. Albrechtsen.

Gardereforeningen for Als og Sundeved

M. O. Ræder.

Rich. Petersen

2. Regiments Soldaterforening

Erik Nielsen.

Hans P. Nissen.

Forsvarsbrødrene for Sønderborg Amt

N. Nissen.

J. J. Aller.

Marineforeningen

Hans Petersen.

Eiler Hansen.

Foreningen 3. Regiment

Julius Hansen.

Pionerforeningen

E. Petersen.

O. J. Viereck.

Sønderjydske Artilleriforening

Chr. Refslund, Formand for S. S. S.

Paa vort lille Mindeblad har vi anbragt en Tegning, udført af en stedlig Kunstner og visende denne Kaserne — naturligvis med Danebrog højt paa Stang. Som dette Flag daglig siden 9. April 1940 har været os til stor Opmuntring og Glæde, skal det fremdeles — for en Tid usynligt — lyse for os, straae gennem Taagen og Mørket, tilvifte os Mod og Kraft til at holde ud til Enden god. Snart, snart kommer Dagen.

Regimentsmusikken

spillede derefter nationale Melodier under stort Bifald, fik Masser af Blomster, og fik af Formanden for Mandskoret Sønderborg, Installatør *Ejler Hansen*, overrakt en smuk skriftlig Afskedshilsen fra Sangerne med følgende Indhold: I taknemlig Erindring om det kulturelle Arbejde, De som Medlemmer af 2. Regiments Musikkorps har udført i den korte Tid, det blev forundt Dem at være i Sønderborg, udtrykker vi Haabet om et snarligt Gensyn.

Ogsaa fra anden Side fik Orkestret dejlige Blomsterbuketter.

Efter Sangen: „Dengang jeg drog af Sted“, der blev sunget med stor Kraft og Varme, fik

Garnisonskommandanten, Oberstløjtnant Freiesleben,

Ordet for at holde en smuk og djærv Afskedstale. Han udtalte:

I 22½ Aar har Garnisonen arbejdet og virket stille og trofast paa Kasernen under vort gamle Flag, saa man vil kunne forstaa, at alene af den Grund er der noget vemodigt for os ved at skulle bort.

Men det er nu alligevel ikke det, der gør Opbruddet saa bittert, vi, der er gamle Soldater, er jo saa vant til med kort Varsel — ofte meget kortere end i dette Tilfælde — at rykke Teltpælene op og blive forsat til en anden By, det, der i Dag gør det saa bittert at skulle af Sted, er Forholdene og den Maade, hvorpaa det sker — ikke mindst den Tanke, at vi ikke mere maa vise os herovre i Uniform, i vort eget Land! — og saa det, at vi alle skal forlade vore Landsmænd her, forlade det venlige, smilende Sønderborg og de minderige, historiske Egne.

Een Trøst i alt dette er det dog, at det ikke er vor egen Skyld — at det ikke er, fordi vi har vist slet eller dadelværdig Opførsel — at vi tvinges bort, det vilde ogsaa have været en Skamplet paa Garnisonen, paa den danske Soldat i det hele taget, som det vilde have været vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at afvaske, og som vore Landsmænd hernede saa sandelig ikke havde fortjent.

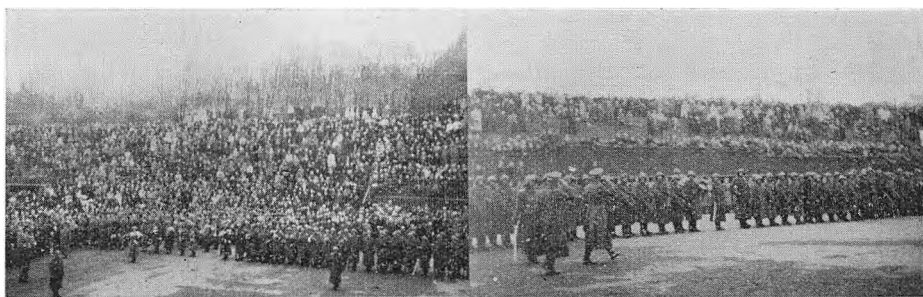
Igennem disse mere end 22 Aar har der udviklet sig et hjerteligt Forhold, og der er knyttet uløselige Baand mellem dem, der i Aarenes Løb havde deres Gerning her paa Kasernen, og den danske Befolkning i By og paa Land. I ganske særlig Grad har dette givet sig Udslag i Tiden efter hin skæbnesvangre, sørgelige 9. April. Jeg ved blot for mit eget Vedkommende, hvor det sved den Gang — og hvordan det varede, jeg tror næsten 14 Dage, før jeg kunde faa mig selv til at gaa ned i Byen (og saa gjorde jeg det endda civil). Jeg syntes, at vore Landsmænd maatte se ned paa os.

Og saa mødte vi allesammen netop den modsatte Indstilling hos Dem: vi mødte den varmeste Sympati, den oprigtigste Medfølelse og den hjerteligste Forstaaelse af vor Stilling og vore Følelser. Hvad det

betød for os i netop den Periode, ved De maaske ikke helt selv. Men vi Befalingsmænd (og de menige, som var her den Gang) vi ved det! Og vi vil aldrig glemme det!

Tilknytningen mellem Kaserne og By, mellem den danske Soldat og den danske Borger i Sønderborg og Omegn blev i Tiden, der fulgte efter den 9. April, inderligere og naturligere end nogensinde før, og det mærkelige er sket — takket være Dem, vore Landsmænd — at disse seneste Aar netop for os Befalingsmænd har været en rig Tid, har givet os nyt Mod gennem betagende Oplevelser, og i mange Retninger er blevet den største og bedste i vor militære Tjenestetid.

Og som det er gaaet Befalingsmændene, er det ogsaa gaaet de værnepligtige, der Hold efter Hold — i de sidste Aar i større Tal end sædvanligt er blevet uddannet her paa Kasernen, de har følt Deres Kærlighed til den danske Soldat, Deres Stolthed og Glæde over ham, Deres

Udsnit af de 10000s store Skare
ved Flagparaden 10. November

Kommandanten, Oberstløjtnant Freiesleben
hilser paa den paraderende Garnison

Værdsættelse af hans Gerning. Og vore Soldater har skønnet paa det — vær forvisset om det! — og hele dette smukke Forhold har været til uvurderlig Gavn for os alle i vor Tjeneste og vort Arbejde for Danmarks Forsvar.

Jeg beklager i høj Grad de unge Rekrutter, som sidder her i Salen i Dag, og som for kun en Uge siden mødte her paa Kasernen, hvor efter Planen deres etaarige Uddannelse skulde være foregaaet. Jeg beklager jer, at I skal herfra uden ved Samværet med danske Sønderjyder at have følt og oplevet det, som navnlig de senere Aargange herved har følt og oplevet — noget, der for mange af dem blev en national Vækelse, for dem alle i hvert Fald en national Styrkelse.

Netop denne Gymnastiksal har i de senere Aar ofte været Rammen om prægtige nationale Møder og Sammenkomster mellem Garnisonen og Borgerne — — her har vi fejret Valdemarsdag, her modtog vi vort genoprettede Musikkorps, her har H.K.-Koret samlet os, Sergent- og Oversergentskolen har haft Opvisninger o.s.v. o.s.v. Og hver Gang, vi var sammen, lød der god og djærv dansk Tale herinde. Vi er mange Befalingsmænd her i Dag, som vist har været med til saa godt som det alt sammen, selv har jeg et Par Gange haft den Lykke at sige nogle faa Ord fra dette Sted.

Og saa siger vi fra Garnisonen da i Dag alle — i By og paa Land — hjertelig Tak for de Aar, der er gaaet — — men vi siger ikke Farvel — vi siger paa Gensyn! — og hvad der maaske er det vigtigste: Vi tror paa det! Fuldt og fast!

Og skulde det maaske ikke blive ret mange af os, der i Dag hører til Garnisonen, forundt at komme igen, saa er vi dog alle forvissede om, at senest naar det store Verdensopgør er forbi, vil danske Soldater atter rykke ind i Sønderborg og lægge sig i Garnison her.

At det ogsaa skulde blive mig, der herfra — under Forhold som i Dag — paa Garnisonens Vegne skulde tolke vor Tak til Dem, havde vel hverken De eller jeg nogensinde tænkt.

Men saadan vilde altsaa Skæbnen det.

Og vi ved, at de vil blive mindst lige saa godt modtaget som vi.

Indtil da maa baade De og vi leve paa Minderne om den Tid, som om faa Dage er blevet et lille Afsnit Historie.

Jeg kan ikke forlade Talerstolen i Dag uden at bede alle mine Soldaterkammerater her i Salen rejse sig og med mig udbringe et trefoldigt Leve for de prægtige Landsmænd, vi har levet iblandt: De, hvis sejge Kamp i de tunge Udlændighedsaar er et lysende Eksempel for hele vort Land i den Tid, vi gennemlever i Dag, de, som manges Gang, naar meget kunde se tungt og trist ud — ikke mindst for den danske Soldat — gav os nyt Mod og Udholdenhed i vor Gerning ved deres Djærvhed, deres urokkelige Tillidsfuldhed, deres inderlige Kongetroskab og Fædrelandskærlighed.

Vore gode Landsmænd i Sønderborg — paa Als — og i Sundeved — længe leve!

Garnisonskommandanten, hvis Tale blev hilst med stærkt Bifald, fik overrakt et overdaadigt Væld af Blomster, ligesom ogsaa en af de menige — symbolsk gældende hele Mandskabet — fik overrakt en smuk Buket røde og hvide Blomster.

Efter at den mægtige Forsamling staaende havde sunget „Kongernes Konge“, blev de mange Faner ført ud, og dermed var den uforglemmelige „Afskedsfest“ til Ende.

Den foreløbig sidste Parade under Dannebrog.

Efter Søndagens store, smukke Fest paa Kasernen fulgte om Tirsdagen en sidste gribende Højtidelighed, i hvilken henved 10.000 Mennesker deltog.

Klokken 15.30 drog Regimentsmusikken, ledsaget af Sergentskolen under Kommando af Premierløjtnant *Larsen*, gennem Sønderborg By, udgaaende fra Haandværkerskolen og herfra fulgt af en stadigt og hurtigt voksende Menneskemængde. Ved Ankomsten til Raadhuspladsen sluttede flere Tusinde sig til. Mange kom lige fra Arbejdspladser og Kontorer, alle følte sig som een stor Familie. Alle jublede Soldaterne i Møde, de blev ganske overdænget med Blomster. Det blev et sandt Triumftog, kun afdæmpet af den Vemod, alle følte ved den forestaaende — midlertidige — Adskillelse.

Da man ankom til Kasernen, var her allerede fremmødt flere Tusinde, der, som det skønneste Blomstertæppe, næsten helt fyldte den grønne

Skrænt inde i Kasernegaarden. Alt i alt var der her i denne Stund samlet ca. 10.000 Mennesker fra Sønderborg og Opland. Selv fra Nordals, fra Kajnæs og fra de fjerneste Egne paa Sundeved var Folk mødt frem til den Højtidelighed, som nu forestod. Med Regimentsmusikken paa højre Fløj stod hele Garnisonen opstillet til Parade.

Kommandanten, Oberstløjtnant *E. T. C. Freiesleben* udtalte med høj og klar Røst, saa det kunde høres til de fjerneste Kroge af den store Plads:

Danske Soldater!

I Morgen tidlig, endnu førend det er blevet lyst, bryder de første af jer op fra Kasernen, i Overmorgen følger vi andre efter — — og dermed har Sønderborg Garnison, som Følge af et Magtbud, ophørt at eksistere — for en Tid!

Jeg har derfor samlet Garnisonen paa denne sidste Eftermiddag, hvor vi endnu kan være sammen, for at vi med hinanden kan hilse vort Flag, naar det glider ned fra den Mast, som har været dets retmæssige Plads siden den 5. Maj 1920, og hvorfra det hver Dag siden den 9. April 1940 har vajet — i Storm og Stille, i Solskin og Regn — manende, men ogsaa opmuntrende for os og alle andre Danske hernede.

Men forinden vil jeg benytte Lejligheden til at sige en personlig Tak til alle Garnisonens faste Befalingsmænd og ligestillede for godt og loyalt Samarbejde og Medarbejderskab i de Aar, jeg har haft den Ære og Lykke at være Garnisonens Kommandant. Jeg siger Dem „Lev vel“ og ønsker for saa mange af os som muligt et „Paa snarligt Gensyn i Sønderborg“.

Ogsaa til det Mandskab, som i det sidste halve Aar har gjort Tjeneste hernede, har jeg en Tak — en Tak for den smukke og værdige Maade, hvorpaa de har repræsenteret den danske Soldat, den danske Ungdom, paa en betydningsfuld og udsat Post her i vor Grænseegn. Jeg haaber, De, hvor De nu kommer hen, maa hævde Dem paa den samme smukke Maade — og jeg ønsker alt Mandskabet, gammelt som nyt — et Level og en lykkelig Fremtid. — —

Danske Soldater, danske Sønderborgere!

Og til de sidste en hjertelig Tak, fordi de i saa stort Tal er mødt op for at være sammen med os i dette Øjeblik.

Vi ved, at det, der nu skal ske, er til lige stor Sorg for Dem, som det er for os. Men vi ved ogsaa, at De som vi, tror paa, at dette kun er et Mellemspil, og at vort gamle Danebrog atter — maaske snart — skal indtage sin retmæssige Plads deroppe.

Naar jeg nu — foreløbig for sidste Gang — lader Vagtkommandøren fra det sædvanlige Sted og paa den sædvanlige Maade kalde til Honnør for Flaget, saa vil vi alle, medens vi ser vort skønne Flag gaa ned, samle os i det tre-delte fælles Ønske:

Gud bevare Kongen!

Gud bevare Danmark!

Gud bevare vort gamle Danebrog!

Langsomt, blafrende i en frisk Brise, gled Splitflaget ned, mens alle bevæget og med blanke Øjne sang første Vers af »Kong Christian« led-saget af Regimentsmusikken.

Kasernens Ur viste i dette historiske Øjeblik 16.18.

Hvor det stak og hvor det sved helt ind i Hjertekulen.

Hvem der følte det tungest: Kommandanten, der saa det stolte Flag gaa ned over sin Skude, eller den gamle Oberst, der var med til at hejse det i 1920, eller Kaptajnen, der engang saa et andet Danebrog gaa ned for mange Aar sidenovre i Vestindien, eller den gamle Overofficiant, der selv havde bedt om at maatte hale det ned — saa forfærdelig haardt et Job det end var? Var det mon de unge Soldater, eller Haabets Kvinder og Mænd fra Udlændighedsaarene, eller Haabets Piger og Drengene af i Dag? Det var nok lige tungt for os alle.

Men var det ikke, som om det strittede imod? Og var det ikke, som viftede det friskt og frejdigt til os: Vær ikke forknytt! Der kommer andre Dage efter disse! Hold du dig bare rank!

Og som ogsaa de Døde kan tale og virke, lyse Fred og sende Kraft fra deres Himmel, vil ogsaa det Banner, som her gik ned, tale til os i Natten, tale varme, stærke Ord om dette, at der er en Gud foroven, der raader for Danmarks Sag — i Dag som efter 1864, akkurat som det var Tilfældet i andre mørke Afsnit i vort Fædrelands Historie.

Saa vil vi da elske dette vort skønne gamle Flag — til Trods for Pletterne — og det Land, hvis Symbol det er — tifold herefter. Og vi vil end tættere skare os om vor Konge. *Thi dertil* er vi dybt forpligtet. *Saadan* føler vi det i denne Stund. Og anderledes kan og maa det ikke være, hvordan saa end ydre Kaar bliver i de kommende Dage.

For de Titusinde, som her er til Stede, klinger Haabets Stemme inderligt og stærkt — med Luthers Ord om Gud, vor faste Borg, med Hostrups „Hvad synger du om, saa højt i det blaa“, med Johan Ottosens „Det har slet ingen Hast for den, som tror“ eller med Grundtvigs:

Højt over Sol
paa sin Konningestol,
om end Skyerne brast,
sidder kærlig og fast
han, som vogtede Danmark saa længe,
end hans Bue har klangfulde Strengene,
og hans Bue slaar aldrig tilbage,
tro som Guld er den gamle af Dage.

Intet ondt eller haardt Ord lød. Vi véd, at intet er mere goldt og nytteløst end dette at hade. Men vi véd ogsaa, at intet er mere frydefuldt, rigere og skønnere end dette at elske — elske alt det, som det i Sandhed er værd at elske og bygge paa for fribaarne danske Kvinder og Mænd.

Straks efter skridtede Garnisonskommandanten, fulgt af sin Adjutant, Kaptajn Gebecke, Fronten af, hilste paa Kompagnicheferne og sagde dem — og gennem dem tillige alle Soldaterne — et Farvel og Levvel, hvorpaa Kommandanten med sin Adjutant straks forlod Kasernegaarden, hvorefter ogsaa Soldaterne marcherede bort.

Langsomt skiltes derefter de mange Tusinde fra By og Land, følede at et Stykke Historie lige var skrevet, — en Begivenhed, der havde grebet dem om Hjerteroden og i deres Hjerter var indskrevet med Flammeskrift, var til Ende.

Efter Højtideligheden sendtes følgende Telegram til Hans Majestæt Kongen:

Før Danebrog i Dag gik ned paa Sønderborg Kaserne for foreløbig sidste Gang, udtalte Garnisonskommandanten Oberstløjtnant Freiesleben: Gud bevare Kongen! Gud bevare Danmark! Gud bevare vort gamle Danebrog! Titusinde bad samme Bøn med brændende varme Hjerter. Det Bud bringer Samvirkende Soldaterforeninger i Sønderborg.

Kort efter indløb følgende Svar:

Hjertelig Tak og Hilsen

Christian R.

Over Kong Christian X.s Bro
til Orkestrets danske Toner

18. Bataillons Fane rulles sammen
før Afrejsen

Men endnu stod danske Soldater Vagt ved Hovedindgangen; de præsenterede Gevær for de mange, som tavse gik bort. Den sidste Vagt — fra 4 til 6 Morgen — stod den unge Sønderborger *Niels Pedersen*, Søn af Garnisonens tidligere Kommandant, Oberst P. Chr. Pedersen. Ved et mærkeligt Tilfælde blev det Oberstens Søn, der fik den — foreløbig — sidste danske Vagt paa Sønderborg Kaserne.

*

Den 11. November før Daggy tog 7. Regiments Kompagnier bort, og Dagen efter — ligeledes før Daggy — endnu før Vagten var afløst — marcherede Sergent- og Oversergent-Skolen (Chef: Oberstløjtnant Freiesleben) ud af Kasernen for at tiltræde Kantonnementsturen til Næstved. Paa Bystationen var mødt en Del frem for at sige Farvel, bl. a. Fru Oberstløjtnant Freiesleben, der er blevet tilbage sammen med flere andre „Soldater-Hustruer“ for at holde Fanevagt med Tusinder andre i denne By. Fruen overrakte nu ved Afrejsen de bortdragende rød-hvide Nelliker. Ogsaa D. S. K. og andre overrakte skønne Blomster. Under Hurraraab og Sang tiltraadte Sergentskolen Afrejsen.

Da Soldaterne kom til Mommark Færge, blev de modtaget med Blomster og Sang. Als Husholdningsskoles Elever, Lærerinder og Forstanderinde, Frk. *Johanne Hansen*, var i stærk Blæst og i Nattens Mulm og Mørke kørt ca. 15 km paa Cykle for at tage Afsked med Sergentskolen, for hvilken Als Husholdningsskole i de senere Aar har været som et aabent, et dejligt dansk Hjem. Husholdningsskolens Elever havde indøvet Sange, som de sang til stor Glæde for Soldaterne, ogsaa „Jen-

serne“ sang, saa det klang vidt ud over Land og Sø. Og da Mommark Færge omsider gled bort fra sit Natteløje, sang begge Parter. Fra Land og fra Skib lød stemningsbaarne danske Toner, mens der vinkedes længe, længe. — —

En skønnere Afsked kunde Sergentskolen ikke have faaet ved Afrejsen fra Als — den Ø, hvorefter Soldaterne paa Skibet sang med Karsten Karstensen: — — om frit jeg maatte kaare, jeg valgte mig et Als.

De sidste danske Soldaters Afrejse.

Samme Dags Formiddag Klokken 9 drog de sidste danske Soldater, 18. Bataillon og 2. Regiments Musikkorps, ud fra Kasernen under Kommando af Oberstløjtnant Hemmingsen. Da Soldaterne marcherede op gennem Helgolandsgade, mødte der dem et dejligt Syn, flere Hundrede Skolebørn fra Sct. Jørgens Skole kom dem i Møde, alle med et Danebrog i Haanden. Flokken delte sig med Halvdelen foran og de øvrige afsluttende Soldaternes Marchrækker. Og snart sluttede Resten af Eleverne fra Byens danske Kommuneskoler og flere Hundrede voksne sig til. Det gippede i Deltagerne, Taarerne piblede frem, mange græd, baade i Rækkerne og rundt i Vinduerne. Alle følte nok i dette Øjeblik, som vi saa ofte havde følt det i disse Dage — men i denne Stund nok stærkere end før — Lykken og Glæden og Stoltheden over at være Danske. Ja, ogsaa Stolthed, var end vore sidste danske Soldater nu paa Vej ud af Byen for ikke foreløbig at vende tilbage.

Og da vi lidt senere vandrede over Christian den X's Bro — et af Genforeningens skønne Monumenter — og saa op til Dybbøl Mølle, vort herlige Vartegn deroppe paa Bakken, og fik Øje paa Danebrog, hejst paa Soldaterforeningernes høje Flagmast, da øgedes vor Glæde, Stolthed og Taknemlighed, og vi følte med frydefuld Vished, at den Dag igen vil komme, da Danebrog kan lyse højt og frit over Land og By fra Taarnet paa den Kaserne, vi lige havde forladt.

Ved Ankomsten til Banegaarden, hvor der var samlet et Par Tusinde Mennesker, motiverede Oberstløjtnant Hemmingsen et: Danmark level!, hvorefter Bataillonens Fane blev rullet sammen.

Da Toget kørte over til Bystationen, blev der udbragt et Leve for Soldaterne, Blomster overraktes, og nationale Sange blev sungne. Ved Bystationen var Soldaterne paany Genstand for stor og hjertelig Hyldest. Da Toget rullede bort, raabtes som fra een Mund: Paa Gensyn! Paa Gensyn!

Ogsaa ved Stationerne paa Jernbanerejsen over Als var mange Danske mødt frem for at tilønske Soldaterne et: Paa Gensyn! Paa Tandslet Station var 2—300 Mennesker samlede med Faner for at sige Farvel; ogsaa paa Molen i Mommark stod mange Mennesker — gamle og unge — med Blomster og en af D. S. K.s Fanebærere med Fane. Med dette sidste rørende-skønne, ægte-danske Udtryk for Sympati, for Kærlighed og Landsmandsskab sejlede Soldaterne over Bæltet til Faaborg — deres midlertidige Garnisonsby. Manges Øjne var blanke af Taarer — — naar Soldaterne en Dag vender tilbage, vil Gensynsglæden være saa stor, saa stor.

Befolkningens hjertelige Sympati.

Som tidligere nævnt blev der paa mangfoldig Maade — fra alle Hold — givet Udtryk for stor og hjertelig Sympati for vore Soldater. Det skete først og fremmest ved den mægtige Tilslutning til „Afskedsfesterne“ og til Militærorkestrets Koncerter, — de 64 Faner var et levende Vidnesbyrd herom, de næsten utallige Blomsterbuketter ligeledes — flere Principaler gav deres Folk eller dog en Del af dem fri, fra Arbejdspladser og Værksteder kom mange i deres Arbejdstøj — i Træsko og med Dagens Sved og Snavs i deres Ansigter, Rengøringskoner saas med taarefyldte Øjne under Soldaternes Forbimarch, een af disse brave Kvinder lod for en Stund Rengøring være Rengøring, løb tværs over Gaden for at trykke en Officer, Oberstløjtnant Hemmingsen, der netop kom forbi, varmt i Haanden og med blanke Øjne sige til ham: Farvel og paa snarligt Gensyn! Oberstløjtnanten havde aldrig set eller

Afskeds-scene paa Banegaarden —
„Vi kommer snart igen!“

Paa Gensyn! Paa Gensyn!
Velkommen igen, vor kære danske Jens!

talt med Konen før. Mon noget saadant kunde være sket for bare tre Aar siden? En Arbejder, der i Trav kom fra sin Arbejdsplads og var paa Vej til den — foreløbig — sidste danske Parade i Kasernegaarden, gav, da han af en Officer hørte, at Højtideligheden var forbi, Udtryk for sin Ærgrelse med en drøj Ed. Det var nu hans Maade at sige det paa. — Jo, vi alle, store og smaa, Arbejder, Bonde og Borger, alle, der fortjener at bære Danskernavnet, var med i den varme Sympati, der blev vist vore Soldater. De Sejre, vi indadtil vandt i de Dage, opvejede rigeligt det Nederlag, vi led udadtil.

Gang paa Gang maatte vi tænke paa Ordene fra vore Troppers Hjemkomst efter Treaarskrigen: „Lykkelig den Mand, der med sit Land en saadan Tid opleved —“. Det var trods alt *lykkelige* Dage for os Danske. Det gik, som vi før i Tiden saa ofte erfarede det: Fals slaar sin egen Herre paa Hals.

„Vel mødt igen, vor egen kære Jens!“

I Anledning af Garnisonens midlertidige Bortrejse fra Sønderborg modtog Soldaterforeningernes Formand Hilsener fra en Række Officerer, der i Aarene siden 1920 har gjort Tjeneste i Sønderborg. Alle gav de Udtryk for Vemod over det skete.

Oberst *H. E. Christensen*, Chef for Løjtnant- og Kornetskolen i Næstved, skrev blandt andet: Det er mig en aandelig Pine at tænke paa, at Danebrog — omend kun midlertidigt — er halet ned fra den Kaserne, hvor jeg var med til at hejse det første Gang i 1920 og til at holde det vajende den 9. April 1940 — — —

Og General *C. Moltke*, der i 1920 var Chef for Sønderjydske Kommando, som bestod af udsøgt Mandskab fra samtlige 30 danske Fodfolksbatailloner, og som altsaa var den Styrke, der rykkede ind i det genvundne Land den 5. Maj 1920 og her paa smukkeste Maade repræsenterede den danske Hær og dermed Danmark, skriver blandt andet:

— — — jeg tænker i disse Dage saa ofte paa den Stund 16. Juli 1920, da jeg foran Fronten af Sønderjydske Kommandos 1. Bataillon i Nær-værelse af de danske Borgere gav Ordre til at lade Danebrog gaa til Tops paa Sønderborg Kaserne.

Bring Sønderborgs og Egnens Danske mine varmeste Hilsener og min oprigtige Forvisning om, at den Dag vil komme og forhaabentlig inden alt for længe, da Sønderjyderne atter skal kunne synge med Peter Kaad som 5. Maj 1920: „Vel mødt igen, vor egen kære Jens!“

Ogsaa Obersterne *H. Sander*, *R. Mikkelsen* og *J. Waagepetersen* sendte i de Dage varme Hilsener til deres gamle Garnisonsby.

Kasernens Aflevering.

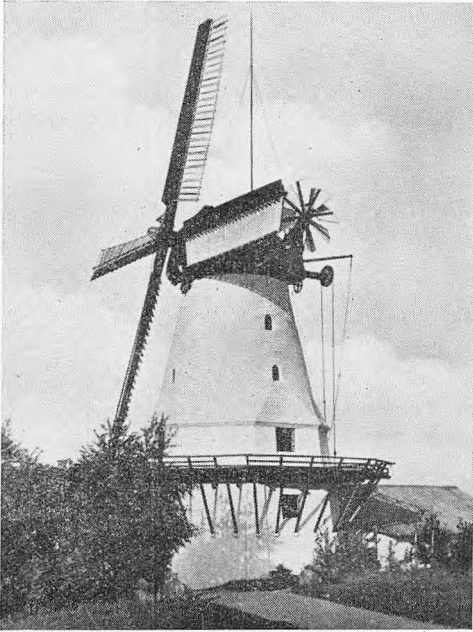
Søndag den 15. November afleverede Kaptajn *Schack*, Overofficiant *Ludvig Petersen*, Overofficiant *Weigel* og Officiant *Andreasen* paa den danske Hærs Vegne Sønderborg Kaserne Klokken 12 Middag til den tyske Marine — — og Hagekorset gik derefter op —

Slutning.

Og hermed sluttet saa denne Beretning. Ja, vel mødt igen, du danske Soldat! Vel mødt inden længe — i Sønderborg som i de andre jyske Garnisoner! Vi venter længselsfuldt paa Dagen, men vi har ogsaa Kraft til at vente. Og naar I saa en Dag vender tilbage — og snart efter vor Konge, vor Dronning, vor Kronprins og Kronprinsesse og andre af den kongelige Slægt —, da vil vi juble vor Glæde ud, bekranse jer, strø vore skønneste Blomster, hvor I træder, og som Kong Christian gjorde det i den første Kirke, Majestæten mødte paa sit Jubelridt ind i det genvundne Land i 1920: *bøje vore Knæ, takke vor Gud.*

Sønderborg, den 15. November 1942.

Chr. Refslund.

DYBBØL MØLLE —
det skønneste ydre Pant paa sønderjydsK Troskab

Tvende Gange skudt i Grus,
Atter rejst som Møllehus,
Vogter for et Mindebo,
Selv en Bavta, dansk og tro.
Spejd, saa langt dit Øje naar,
Grav ved Grav i Marken staar.
Danske Mænd gav Livet hen,
Troskab holder Skansen end.
Taaredugget Æreskrans
Slaar om Dybbøls Navn sin Glans,
Slægter dø, men Sproget binder,
Fremtid gror af dybe Minder.

Udgivet af Redaktør Chr. Refslund, Sønderborg